

Jarná mechanická ochrana ovocných drevín

V novej signalizačnej by sme radi upozornili na možnosť nájdania prezimujúcich štádií škodcov ovocných druhov (dospelé jedince, larvy, kukly, vajička) pri vykonávaní jarných prác. Mechanické opatrenia dokážu vyriešiť ich vplyv na hostiteľské rastliny. Majú účinok na celú nadchádzajúcu vegetáciu rastlín.

Vlnovník ríbezl'ový (*Cecidophyopsis ribis*) je rozmerovo veľmi drobný roztoč, pričom dĺžka tela dospelých jedincov je okolo 0,2 mm. Roztoč sa živí aj množí vo vnútri púčikov rastlín z rodu *Ribes* spp. Jeho hlavnou hostiteľskou rastlinou je čierna ríbezl'a. Počas vykonania neskoršieho rezu ríbezlí sa vyskytujú zdurené púčiky. Ich veľkosť býva do 2 cm. Na púčikoch sa to prejaví, že slabo alebo vôbec nepučia. Neskoršie zasychajú. Spôsobiť to môžu aj dospelé jedince, ktoré prezimovali vo vnútri púčikov.

Podobník tipul'ovitý (*Synanthedon tipuliformis*) je motýľ, ktorý prioritne poškodzuje ríbezle a egreše. Dospelé jedince majú modročierne sfarbenie s dĺžkou tela asi 9-10 mm a rozpätím krídel približne 18-20 mm. Kukla je hnedožltej farby s dĺžkou 7-8 mm. V našich klimatických podmienkach sa vyskytuje jedna generácia za rok. Poškodenie vidno počas zberu plodov, po nakladení vajíčok, kedy výhonky aj plody zrazu vädnú. Niekedy časti konárikov alebo celé výhonky nepučia. Larvy škodcu majú biele sfarbenie a dĺžku asi 25 mm. Keď sa larvy vyliahnú vzhľadujú sa cez púčik do drene konárikov, kde vytvárajú dlhé chodbičky s čiernymi stenami. Vývin prebieha na jar nasledujúceho roka. V máji prebieha zakuklenie. Práve mechanickou likvidáciou výhonkov im môžeme v tom zabrániť! Chemická kontrola škodcu je ťažká kvôli faktu, že larvy podobníka žijú vo vnútri výhonkov.

Byľomor ostružinový (*Lasioptera rubi*) je hmyzí škodca, ktorého charakteristickou hostiteľskou rastlinou sú maliny. Rozšírený je na celom území Európy, pričom jeho dospelé jedince môžeme pozorovať koncom jarného obdobia. Samičky škodcu kladú na výhonky malín vajička, z ktorých sa neskoršie vyliahnú larvy vzhľadujúce sa dovnútra letorastov. Larvy tvoria hálky, čo robí maliny veľmi krehkými. Počas jari ich nájdeme ľahko. Napríklad v komôrkach sa môže nachádzať viac prezimujúcich lariev. Výskyt škodcu býva najčastejší v starých zanedbaných porastoch malín. Chemickú ochranu uvedieme v nasledujúcej signalizácii.

Hrčiarka ostružinová (*Diastrophus rubi*) tiež patrí do triedy hmyz. Jej larvy vytvárajú hálky. Larvy majú valcovitý tvar a dĺžku tela až do 10 cm. Na povrchu hálky sa nachádzajú nepravidelné vyvýšeniny, z ktorých každá predstavuje jednu komôrku s larvami škodcu. Výhonky rastlín, ktoré škodca napadne, sú krehké, lámavé, zasychajú a málo plodia.

Pomerne známymi škodcami ovocných druhov sú aj **mnišky**, ktoré pri premnožení dokážu spôsobiť dokonca holožery listov hostiteľských ovocných drevín. Vyskytujú sa v teplejších oblastiach Slovenska. **Mniška veľkohlavá** prezimuje v štádiu vajíčok v zhlukoch svetlohnedej farby, ktoré nám pripomínajú drevokazné huby. Takéto útvary sú dosť pevné. Larvy **mnišky zlatoritky** na jeseň na koncoch letorastov upradú striebřité pavučinové zámotky, v ktorých môžu prezimovať. Mechanická likvidácia zhlukov vajíčok alebo zimných hniezd je najúčinnějšíu formou ochrany. Čiastočne účinný je aj predjarný postrek. Chemickú ochranu uvedieme v nasledujúcej signalizácii.

Pri vyššie uvedených škodcoch sa za najúčinnějšíu ochranu pokladá práve mechanické odrezanie a dôkladná likvidácia napadnutých výhonkov. Ide o pomerne šetrný spôsob, ktorý postačuje na obmedzenie ďalšieho šírenia týchto škodcov. Dôležité je poznamenať, že (pre

drobné ovocie) jednoročné drevo sa neoplatí rezať, lebo sa na ňom tvorí úroda. Teda odrezávajú sa iba niektoré konce výhonkov a prioritne také, ktoré majú voľným okom viditeľné príznaky napadnutia, napr. deformácie. Na druhej strane môžu byť spôsobené aj činnosťou spomenutých alebo aj iných škodcov, ako sú napríklad vošky. Ochranné opatrenia, ktoré sú uvedené vyššie, môžeme vykonávať kedykoľvek v predjarnom období, keď sa už neočakáva príchod silenejších mrazov pod -10°C !

Ďalej upozorňujeme na pomerne veľmi časté **hubové ochorenie kôstkovín**, ktorým je moníliové odumieranie kvetov a výhonkov (tzv. **moníliová hniloba**). Ide o najčastejšiu príčinu postupného odumierania konárov čerešní, višní, marhúľ či broskýň. Chemická ochrana sa vykonáva prvýkrát tesne pred kvitnutím, prípadne druhýkrát hneď po odkvitnutí. Preto už teraz upozorňujeme na potrebu ochrany, najmä marhúľ, v menšej miere aj čerešní a višní. Ošetrovanie sa odporúča iba na náchylných odrodách, za daždivého počasia, ktoré dlhšie trvá aj v období kvitnutia. Upriamiť pozornosť treba na sledovanie začiatku kvitnutia marhúľ. Chemickú ochranu uvedieme v ďalšej signalizácii.

Ing. Maroš Lučaj
ÚKSÚP – OOR
10.03.2025